

Aan Mevrouw G. Uslu, staatssecretaris voor Cultuur en Media
Cc. Woordvoerders cultuur in de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Amsterdam, 30 mei 2023

Geachte staatssecretaris Uslu,

Onlangs is door de Taskforce Culturele en Creatieve Sector (CCS) een eerste actueel onderzoek naar de meerkosten van implementatie van de Fair Practice Code gepubliceerd. Dit onderzoek is door de Taskforce CCS, in overleg met betrokken partijen uit de sector en uw ministerie, de afgelopen maanden uitgevoerd.

Waar in dit rapport vooral de focus ligt op gemeenten, loopt momenteel een tweede onderzoek naar de meerkosten van fair pay die onder uw subsidie- en ketenverantwoordelijkheid vallen. Naar verwachting verschijnt dit rapport eind 2023. Het voorliggende rapport moet dan ook worden gezien als een voorfase, een eerste stap in het in beeld brengen van actuele cijfers rondom de meerkosten van implementatie van de Fair Practice Code, in het bijzonder fair pay. Het is verstandig eventuele beleidsmatige keuzes over fair pay en de verdere implementatie van de Fair Practice Code te maken als beide rapporten zijn verschenen. Deze moeten immers in samenhang worden gelezen.

In het voorliggende rapport wordt onderzoek op gemeentelijk niveau gepresenteerd naar de meerkosten van de Fair Practice Code, met focus op de gemeenten Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Groningen. Er is in het rapport een synthese gemaakt van eerdere onderzoeken die in deze gemeenten zijn uitgevoerd. Dit is overigens een continu proces. Momenteel worden er lokale en regionale onderzoeken voorbereid en uitgevoerd in Brabant(stad) en in Fryslân (zowel voor de provincie als voor de stad Leeuwarden). Naar verwachting zullen ook andere regio's volgen. De Taskforce CCS volgt deze ontwikkelingen. De Taskforce CCS constateert tegelijkertijd dat het voorliggende onderzoek, op basis van de vier eerdergenoemde gemeenten, al een goed beeld geeft van wat er gezamenlijk nodig is om stappen te kunnen zetten in fair pay, door sector en overheden.

Rapport in het kort

In dit rapport zijn met het oog op zuivere data de effecten van corona nog niet meegenomen. Ook de effecten van aangekondigd beleid zijn niet meegenomen. Voordat de coronapandemie de sector op slot zette, bedroegen de totale meerkosten van fair pay in deze gemeenten zo'n €18 miljoen per jaar. De meerkosten werden voornamelijk veroorzaakt door tekortschietende beloningen (ruim de helft) en onbetaald structureel overwerk (krap de helft). Van deze meerkosten had 38% betrekking op culturele instellingen met een meerjarige subsidie van zowel de gemeenten als het rijk, terwijl de overige 62% betrekking had op instellingen die uitsluitend door de gemeenten werden gesubsidieerd. Kleine instellingen hadden relatief hoge meerkosten, o.a. vanwege beperkte kennis over cao's en beloningsrichtlijnen, angst voor afwijzing van subsidieaanvragen en het veelal werken met (deels slecht betaalde) zzp'ers.

Naarmate het aandeel van ingehuurd personeel in de totale personele lasten van instellingen stijgt, nemen de relatieve meerkosten sterk toe. In totaal bestaat 43% van de meerkosten uit kosten van zzp'ers en andere inhuur, hoewel zij slechts 23% van de personele lasten voor hun rekening nemen. De meerkosten van ingehuurd personeel zijn gemiddeld twee keer zo hoog als die van het totale personeel.

Het rapport concludeert dat deze meerkosten een structureel karakter hebben en deels inherent zijn aan de huidige financieringspraktijk, met name voor kleinere culturele instellingen. De opstellers van het rapport pleiten voor betere honorering, een steviger rechtspositie van zzp'ers en meer bestaanszekerheid voor culturele instellingen door langdurigere financiering.

Analyse

Het rapport doet voornamelijk uitspraken over de wijze van financiering door de vier genoemde gemeenten. Aangenomen mag echter worden dat dit over het algemeen bij overige gemeenten en andere overheden, waaronder de rijksoverheid, niet veel anders zal zijn.

Opnieuw blijkt dat de huidige wijze van financiering van de culturele sector, met korte investeringsperiodes en lage subsidiebedragen, patronen creëert van meerkosten en bestaansonzekerheid. Kleine culturele instellingen worden het meest getroffen, omdat zij niet kunnen garanderen dat ze in de volgende periode opnieuw financiering zullen ontvangen. Veel aanbod is gebaseerd op projectbudgetten en is niet structureel. Dit leidt ertoe dat ze vaak afhankelijk zijn van slecht betaalde zzp'ers en moeite hebben met het aannemen en behouden van vast personeel. Juist gemeenten hebben voor dit soort instellingen een verantwoordelijkheid en worstelen met de vraag hoe ze toe kunnen werken naar structurele fair pay.

Duidelijk is dat langdurige financiering door overheden, betere honorering en een steviger rechtspositie van zzp'ers eerlijke beloning (fair pay) zal verbeteren en ook de bestaanszekerheid van culturele instellingen zal vergroten. Met andere woorden: het zorgt voor een weerbare keten.

Voor een goede balans van fair pay in de sector is daarnaast een wetswijziging nodig om een uniform, kloppend bestel te krijgen vanuit de gedachte van één overheid. Hiermee wordt het vanzelfsprekender dat financiële middelen evenredig worden verdeeld. Daarom pleit de Taskforce CCS voor wettelijke verankering van de verantwoordelijkheden van provincies en gemeenten, juist omdat op dit moment alleen de verantwoordelijkheid van het rijk is vastgelegd in de Wet op het specifiek cultuurbeleid.

Terzijde

In het rapport wordt opgemerkt dat instellingen na de coronapandemie de activiteiten weer hebben opgeschaald. Hierdoor zal een stijging plaatsvinden van activiteiten en daarmee wordt ook weer meer een beroep gedaan op ingehuurd personeel (waaronder veel zzp).

Door die stijging nemen, naar verwachting van de onderzoekers, de meerkosten toe tot €30 miljoen per jaar, alleen al voor de meerjarig gefinancierde instellingen in de BIS, erfgoedwet en de cultuurfondsen van het rijk. Bij dit bedrag opgeteld, komt nog een bedrag voor instellingen en makers die uitsluitend projectfinanciering ontvangen. Hoewel het te waarden valt dat de onderzoekers alvast een indicatie geven van wat er mogelijk nodig is voor de invoering van fair pay op landelijk niveau, kiest de Taskforce CCS er voor deze cijfers nu te laten rusten en het uitgebreidere onderzoek, waarvan het rapport eind 2023 verschijnt, af te wachten.

Oproep

Voorliggend rapport met de synthese over gemeenten moet in samenhang gelezen worden met dit nog te verschijnen rapport. Daarnaast is het verstandig om nog lopende onderzoeken in regio's te volgen en de resultaten hiervan naast de synthese te leggen. De Taskforce CCS verwacht, met het oog op deze ontwikkelingen, eind 2023 een goed beeld te hebben en bespreekt de noodzakelijke gezamenlijke stappen om te komen tot implementatie van fair pay te zijner tijd dan ook graag met u.

Toewerken naar eerlijke betaling in onze sector is geen keuze op basis van vrijwilligheid, maar een noodzakelijke stap in het structureel verduurzamen van onze sector, zo werd onlangs ook nog geconstateerd door de Algemene Rekenkamer. Om hier te kunnen komen is inzet van iedereen nodig. Ook over deze stap gaan wij graag met u in gesprek.

Daarnaast vraagt de Taskforce CCS u om nu al in gesprek te gaan met gemeenten, provincies en andere financiers over de implementatie van de Fair Practice Code, in het bijzonder te komen tot structurele fair pay.

Met vriendelijke groet,

Jan Zoet, voorzitter Taskforce culturele en creatieve sector

De Taskforce culturele en creatieve sector is een samenwerkingsverband van ruim 100 branche-, beroeps- en belangenorganisaties. Doel van de taskforce is om door gezamenlijke analyses, informatie-uitwisseling en afstemming de Coronacrisis het hoofd te bieden.

Kunsten '92 | Federatie Cultuur (NAPK, Museumvereniging, VSCD, CultuurConnectie, VOB, VNPF, VvNO) | **De Creatieve Coalitie** | **Erfgoedplatform** | **Federatie Creatieve Industrie** (BNA, BNO, DGA, DDD, MODINT, Buma Cultuur, NAPA, NCP, Dupho, NVPI) | **VVTP** | **Kunstenbond** | **NVBF** | **Popcoalitie** | **ENCORE** | **VVEM** | **De Zaak Nu** | **Platform ACCT** | **Alliantie van Evenementenbouwers** | **Federatie Auteursrechtbelangen** (Platform Makers, Platform Creatieve Media Industrie en Vereniging VOICE)